

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2022. aastal” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Sisukokkuvõte

Maaeluministri määruse „Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2022. aastal” eelnõu on välja töötatud söödaseaduse (edaspidi *SõS*) § 29³ lõike 6, toiduseaduse (edaspidi *ToiduS*) § 49³ lõike 5 ja veterinaarseaduse (edaspidi *VS*) § 87 lõike 7 alusel.

Määrusega kehtestatakse 2022. aastaks toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr.

Määruse eelnõu väljatöötamise vajadus tuleneb *SõS*-is, *ToiduS*-is ja *VS*-is sätestatud volitusnormidest, mille kohaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister nimetatud seadustes sätestatud järelevetoimingute tegemise eest võetava tunnitasu määra igaks aastaks.

Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on ette valmistanud Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Allan Aleksašin (allan.aleksasin@agri.ee, tel 625 6277). Eelnõule on juriidilise ekspertiisi teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (katrin.tuula@agri.ee, tel 625 6166) ja eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (leeni.kohal@agri.ee, tel 625 6165).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist. Paragrahvides 1–3 kehtestatakse toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määr 2022. aastaks ning §-s 4 nähakse ette määruse jõustumise tähtpäev.

Toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest tasu võtmise õigus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 999/2001, (EÜ) nr 396/2005, (EÜ) nr 1069/2009, (EÜ) nr 1107/2009, (EL) nr 1151/2012, (EL) nr 652/2014, (EL) 2016/429 ja (EL) 2016/2031, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1/2005 ja (EÜ) nr 1099/2009 ning nõukogu direktiive 98/58/EÜ, 1999/74/EÜ, 2007/43/EÜ, 2008/119/EÜ ja 2008/120/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EÜ) nr 854/2004 ja (EÜ) nr 882/2004, nõukogu direktiivid 89/608/EMÜ, 89/662/EMÜ, 90/425/EMÜ, 91/496/EMÜ, 96/23/EÜ, 96/93/EÜ ja 97/78/EÜ ja nõukogu otsus 92/438/EMÜ (edaspidi *määrus (EL) 2017/625*), artiklist 80.

Määruse (EL) 2017/625 rakendamise alused ja kord on sätestatud *SõS*-is, *ToiduS*-is ja *VS*-is.

Asjaomastes seadustes on sätestatud toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve tasu määratlused. *ToiduS*-i § 49¹ lõike 1 kohaselt on toidujärelevalve tasu teatamis- või loakohustusega ning selle

kohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, toidu ja toidu käitlemise nõuetekohasuse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise eest ToiduS-i alusel kehtestatud määras tasutav summa. SöS-i § 29¹ lõike 1 kohaselt on söödajärelevalve tasu teatamis- või loakohustusega ja selle kohustuse täitnud ettevõtja ettevõtte, sööda ja sööda käitlemise nõuetekohasuse ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise eest SöS-i alusel kehtestatud määras tasutav summa. VS-i § 85 lõike 1 kohaselt on veterinaarjärelevalve tasu veterinaarjärelevalve teostamise ja veterinaarkontrolli toimingu tegemise eest VS-is ja selle alusel kehtestatud määras tasutav summa.

Järelevalvetasu võetakse tunnitasauna ToiduS-i § 49¹ kohaselt tehtavate toidujärelevalve toimingute eest ning SöS-i § 29¹ kohaselt tehtavate söödajärelevalve toimingute eest. VS-i kohaselt võetakse järelevalvetasu tunnitasauna ainult VS-i § 87 lõigetes 3, 8 ja 9 loetletud veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest. Kohustatud isik maksab tunnitasu vastavalt toimingu tegemisele kulunud ajale.

Määruse (EL) 2017/625 nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema tehtud järelevalvetoimingutega seotud kuludest. Asjaomased kululiigid, mida tuleb kulude arvestamisel arvesse võtta, on sätestatud eelnimetatud määruse artiklis 81.

Määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 sätestatu kohaselt võib ametliku kontrolli tegemise eest võetava tasu kindlaksmääramisel arvesse võtta järgmisi kulukomponente, niivõrd kui need kulud tulenevad asjaomasest ametlikust kontrollist:

- a) ametliku kontrolliga seotud töötajate, sealhulgas abi- ja haldustöötajate palgad, sotsiaalkindlustus-, pensioni- ja kindlustuskulud;
- b) rajatiste ja seadmete kulud, sealhulgas hooldus- ja kindlustuskulud ja muud seotud kulud;
- c) kulumaterjalide ja töövahendite kulud;
- d) teenuste kulud, mille volitatud isikud nõuavad pädevalt asutuselt sisse neile delegeeritud ametliku kontrolli eest;
- e) punktis a osutatud töötajate koolituskulud, v.a pädeva asutuse poolt töölevõtmiseks vajaliku kvalifikatsiooni omandamise kulud;
- f) punktis a osutatud töötajate reisikulud ja reisimisega seotud elamiskulud;
- g) proovivõtmise ning laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise kulud, mida ametlikud laborid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest.

ToiduS-i § 49³ lõike 4, SöS-i § 29³ lõike 4 ja VS-i § 87 lõike 5 kohaselt võetakse järelevalve tunnitasa määra arvutamise aluseks määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kulud, mis on seotud Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalvetoimingute tegemisega. Järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasu ja majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu arvutamisel lähtutakse tegelikust kulust toimingueelsel kalendriaastal. Nimetatud ajavahemikul järelevalvetoimingutega seotud kogukulu jagatakse samal ajavahemikul järelevalvetoimingute tegemisele kulunud töötundidega, välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele kulunud töötunnid (sest selle kuluga on analüüside hinnas juba arvestatud). Järelevalvetoimingute tegemisega seotud töötasu hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõikidest kuludest eelmisel kalendriaastal moodustunud

kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse järelevalveasutusel järelevalvetoimingute tegemisele kulunud töötundidega ja saadakse töötunni hind, mille alusel saadakse arvestuslik tunnitasu määr. Määruse (EL) 2017/625 artikli 82 nõuete kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema tehtud kuludest. Eespool kirjeldatud tunnitasu määra arvutusmeetod on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, mille puhul jagatakse ära valdkonna toimingute kogukulu, aga ajapõhise tunnitasu arvestamisel saadakse igale käitlejale individuaalne järelevalvetoimingute tegemise eest võetava tasu suurus.

Laboratoorsete analüüside kulu on oluline kulukomponent nii pädeva asutuse kui ka käitleja seisukohalt. Järelevalve seisukohalt on analüüside tulemused tihti määravad otsustamiseks, kas ettevõtte vastab nõuetele või mitte. Samas on analüüside hinnad tulenevalt oma eripärast võrreldes muu majanduskuluga kõrged ja mõjutavad seega oluliselt käitleja makstava tasu suurst. Otstarbekas on jagada laboratoorsete analüüside kulu sarnaselt muudele majanduskuludele valdkonna peale ära ning arvestada ühe komponendina tunnitasu sisse, mitte nõuda seda igal üksikul juhul käitlejalt sisse – see võib seada teatud käitlejad teistega võrreldes ebavõrdsesse olukorda. 2020. aastani kehtinud regulatsiooni kohaselt kandis tavapäraste laboratoorsete analüüside tegemise kulu riik, kuid kuna määruses (EL) 2017/625 on kulukomponentide nimekirja täpsustatud, on võimalik ka kõiki muid kulusid täpsemalt arvestada.

2021. aasta kuludel põhinevate andmete alusel jäävad 2022. aastaks kehtestatavad tunnitasu määrad samaks kui 2021. aastal kehtivad määrad. Kuigi laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise kulud olid kavandatust suuremad, siis tulenevalt ettevõtete arvu vähenemisest ja järelevalvetoimingute tegemisele kulunud töötundide arvust jäid toimingute tegemisega seotud kogukulud kõigis valdkondades eelmise aastaga samale tasemele.

Eelnõu § 1 kohaselt kehtestatakse toidujärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2022. aastal 23 eurot ja 84 senti. Võrreldes kehtiva määraga jääb tunnitasu määra suurus samaks.

Tunnitasu arvutamisel on arvestatud määruse (EL) nr 2017/625 artiklis 82 sätestatud põhimõtet, mille kohaselt peab järelevalvetasu suurus tulenema järelevalvetoimingute tegemisega seotud kuludest ega tohi neid ületada. Eestis on selliseks ajavahemikuks, mille jooksul tehtud kuludele tuginedes järelevalvetoimingu tegemise eest võetava tunnitasu suurus arvestatakse, järelevalvetoimingu tegemisele vahetult eelnev kalendriaasta.

ToiduS-i § 49³ lõikes 4 on viidatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 nimetatud kuludele. Tunnitasu arvutamise aluseks võetakse toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasud ja tegelik majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside kulu toimingueelsel kalendriaastal. Toidujärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasude hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laborianalüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse ära järelevalveasutusel toidujärelevalve toimingutele kulunud töötundidega (välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele kulunud töötunnid), saadakse töötunni hind ja selle kaudu arvestuslik

tunnitasa määr. Maaeluministeeriumi haldusalas tegevuspõhisele eelarvele ülemineku käigus on Põllumajandus- ja Toiduamet teinud kindlaks kõik toimingud ja nendega seotud eespool nimetatud tegevused. See tähendab, et ka kõik järelevalvetoimingutega seotud ja neisse panustavad tegevused on kirjeldatud ja hinnatud ning hinnastatud.

Kirjeldatud meetodil arvutades saab määrata tunnitasu täpse ja valdkonna kulude põhise suuruse. Toidujärelevalve tunnitasu näitel on kulude osakaalud järgmised:

- tööjõukulu: 36%
- rajatiste ja seadmete ning muud seotud kulud: 4%
- kulumaterjalid ja töövahendid / inventar: 2%
- ametnike ja töötajate koolituse kulud: 2,6%
- sõidu- ja lähetuskulu: 7,4%
- laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu: 48%.

Teistes valdkondades on kulude osakaal umbkaudu sama, kõikides mõne protsendipunkti võrra üles- või allapoole.

Eespool kirjeldatud tasumäära arvutusmeetod on määruse (EL) 2017/625 artikli 82 punktides a ja b sätestatud arvutusmeetodite kombinatsioon, mille puhul jagatakse ära valdkonna toimingute kogukulu. Ajapõhise tunnitasu arvestamisel saadakse igale käitlejale individuaalne järelevalvetoimingute tasu suurus. 2020. aastani kehtinud regulatsiooni kohaselt kandis tavapäraste laboratoorsete analüüside tegemise kulu riik, kuid kuna määruses (EL) 2017/625 on kulukomponentide nimekirja täpsustatud, on võimalik ka kõiki muid kulusid täpsemalt arvestada. Tunnitasu arvestatakse vastavalt kõikidele määruses lubatud komponentidele.

Näiteks juhul, kui toidujärelevalve tasu määr on 23,84 eurot, oleks sellest 8,58 eurot personalikulu ja 15,26 eurot majanduskulu, millest omakorda 11,44 eurot moodustab analüüside kulu. Võrreldes eelmise aastaga on tuntavalt tõusnud laborianalüüside kulu osakaal, samas on muud kulud täpsustunud ja kogukulu jäänud samaks.

Keskmine kontrolli tegemisele kuluv aeg on 2021. aasta andmete põhjal 2 tundi ja 12 minutit, seega on see sarnane varasematel aastatel kulunud ajaga. Ettevõtjaid, kes peavad järelevalvetasu maksma tunnitasu alusel, on umbes 8100. Suurima ettevõtete hulgaga tegevusalade – jaemüük ja toitlustamine – valdkondades jääb enamik ettevõtteid kas keskmise või väga madala riskiga tasemele. Vastavalt riskimaatriksile on nende järelevalveks kavandatud kontrollisagedus enamasti kas kord aastas või kord kolme aasta jooksul, seega kõiki ettevõtteid igal aastal ei kontrollita.

Eelnõu § 2 kohaselt kehtestatakse söödajärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2022. aastal 33 eurot ja 70 senti. Võrreldes kehtiva määraga jääb tunnitasu määr samaks.

2020. aasta 1. jaanuaril jõustunud SöS-i muudatuste kohaselt tagati söödajärelevalve tasu kehtestamisega järelevalve põhimõtete ühtsem rakendamine kõikidele sööda käitlejatele. Sarnaseid järelevalvetoimingute rahastamise põhimõtteid järgiti juba varasemalt toidu- ja veterinaarvaldkonnas. Kõigi ettevõtete puhul johtus esmane kokkuvõtte pärast muudatust juba asjaolust, et erinevalt varasemast ei tule igal aastal automaatselt riigilõivu maksta.

Järelevalvetasu maksmisest on riigi toidu ja sööda käitlejate registri 2021. aasta andmete põhjal vabastatud 2793 sööda käitlejat (esmatootjad). Järelevalvetasu subjektideks on umbes 800 sööda käitlejat, 2022. aasta jooksul plaanitakse teha umbes 740 järelevalvetoimingut, millest

100 toimingute tegemise eest järelevalvetasu ei võeta (järelevalvetasu maksmisest on vabastatud esmatootjad). Arvestades ettevõtete riske ja kontrollimise sagedust, kulub kohapeal kontrollimisele keskmiselt neli tundi, mis teeb ühe kontrolli keskmiseks hinnaks umbkaudu 120 eurot. Madalama riskiga ettevõtte puhul makstakse järelevalvetasu mõnevõrra vähem, sest selle kontrollimine võtab vähem aega. Samuti on kontrollimise sagedus väiksem ehk ettevõtteid ei kontrollita enam igal aastal.

Eelnõu § 3 kohaselt kehtestatakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasu määraks 2022. aastal 14 eurot ja 90 senti. Võrreldes kehtiva määraga jääb tunnitasu suurus samaks.

VS-i kohaselt võetakse järelevalvetasu tunnitasu ainult VS-i § 87 lõigetes 3, 8 ja 9 loetletud veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest. Ülejäänud veterinaarjärelevalve tasud on määratud kohustuslike kogusepõhiste tasudena määruse (EL) 2017/625 IV lisas. Kohustatud isik maksab tunnitasu vastavalt toimingute tegemisele kulunud ajale. Tunnitasu määra arvutamise aluseks võetakse veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasu ja tegelik majanduskulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute kulu toimingueelses kalendriaastal. Veterinaarjärelevalve toimingute tegemisega seotud töötasu hulka arvestatakse järelevalveasutuse järelevalveametnike ning muude valdkonnaga seotud ametnike ja töötajate kulud proportsionaalselt. Arvesse võetavate kulude hulka kuuluvad näiteks kulutused töövahenditele, inventarile, tööriistadele, kulumaterjalidele, koolitustele, sõidule ja lähetustele ning rajatiste ja seadmete kulud. Arvesse võetakse ka proovide võtmise ning laborianalüüside ja uuringute tegemise kulud, mida volitatud laboratooriumid nõuavad sisse nimetatud ülesannete täitmise eest. Kõigist komponentidest tekkiv eelmise perioodi kogukulu, sealhulgas laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemise kulu, jagatakse ära asjaomastele veterinaarjärelevalve toimingute tegemisele, välja arvatud laboratoorsete analüüside ja uuringute tegemisele, kulunud töötundidega, saadakse töötunni hind ja selle kaudu arvestuslik tunnitasu määr.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse määruse jõustumise kuupäev, mis on 1. jaanuar 2022, kuna tunnitasu määr kehtestatakse kalendriaasta kohta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas määrusega (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine (ELT L 95, 07.04.2017, lk 1–142).

Määruse (EL) 2017/625 rakendamise alused ja kord on sätestatud SöS-is, ToiduS-is ja VS-is.

4. Määruse mõjud

Mõju valdkond: mõju majandusele ja riigiasutuse korraldusele.

Mõju sihtrühm: toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve tasu maksmiseks kohustatud isikud ehk loomade ja loomsete saaduste käitlejad, toidu käitlejad, sööda käitlejad; Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalveametnikud.

Kaasnev mõju: määrus mõjutab tunnitasa võetava järelevalvetasu maksmiseks kohustatud isikuid, kelle suhtes on järelevalveametnik teinud toidu-, sööda- või veterinaarjärelevalve toimingute tegemise eest võetava tunnitasa määruga jäävad tasu määrad samaks. Tasu määra arvestamise aluseks olevad kulukomponendid tulenevad määruse (EL) 2017/625 artiklist 81. Määruse (EL) 2017/625 kohaselt peab pädeval asutusel olema võimalus küsida tasu ettevõtjatelt, et katta oma ametliku kontrolli tegemise kulud. Eesmärk on vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori rahalistest vahenditest (vaata lähemalt määruse (EL) 2017/625 preambuli punkt 65 ja artikkel 80).

Järelevalvetoimingute hulka kuuluvad tegevused, mille eest ettevõtja maksab järelevalvetasu tunnitasa, on näiteks:

- registrisse käitleja kohta kantud andmete kontroll;
- õigusaktides sätestatud asjakohaste nõuete täitmise kontroll, sealhulgas:
 - käitlemiskoha ja käitlemisprotsesside ülevaatus, mille eesmärk on teha kindlaks, kas kontrollieseme kohta kehtestatud nõudeid täidetakse ja kas käitlemine vastab nõuetele;
 - füüsiline kontroll – seadmete, vahendite, temperatuuri, mürgistuse kontrollimine, proovide võtmine ja analüüsimine ning mis tahes muu kontroll, mis on vajalik selleks, et veenduda õigusaktides sätestatud nõuete täitmisest;
 - asjakohaste dokumentide kontroll;
 - käideldava toote / kauba identiteedi kontroll;
- kontrollakti vormistamine (nii kohapeal kui ka kontoris, olenevalt olukorrast).

Tegevusloa taotluse menetlemise eest võetakse tunnitasa nii toidu-, sööda- kui ka veterinaarjärelevalve puhul. Erinevuseks sööda käitlemiseks antava tegevusloa puhul on asjaolu, et selle eest järelevalvetasu kogumine on määruse (EL) 2017/625 kohaselt kohustuslik, teiste valdkondade puhul on see liikmesriigi otsustada.

Söödajärelevalve tasu kehtestamisega alates 2020. aastast vähenesid nii andmeid töödeldud Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalveametniku töökoormus kui ka sööda käitleja halduskoormus. Kuna ametliku kontrolli tegemise eest tasutav riigilõiv asendati kontrollitoimingute tegemise eest võetava järelevalvetasuga, puudus vajadus koormata sööda käitlejaid kohustusega esitada perioodiliselt andmeid toodetud ja turule viidud sööda koguste kohta. Ametliku kontrolli tegemiseks vajalikke andmeid on võimalik koguda ametliku kontrolli tegemise käigus.

Loomatauditõrje seaduse, riigilõivuseaduse, söödaseaduse, toiduseaduse ja veterinaarjärelevalvetasu seaduse muutmise seaduse (endine eelnõu SE 90) seletuskirjas (kättesaadav aadressil [Eelnõu - Riigikogu](#)) on tunnitasa kehtestamist põhjendatud järgmiselt. „Eelnõu koostamisel kaaluti ka võimalust sätestada erinevad tunnitasa ülemmäärad järelevalvetoimingute liikide, ettevõtete suuruse ja tegevusvaldkondade või muude kriteeriumide kaupa, kuid jõuti järeldusele, et selline tunnitasa süsteem ei ole proportsionaalne ega arvesta tegelikke järelevalvekuluseid ning seab teatud ettevõtjad ebavõrdsesse olukorda. See oleks aga vastuolus määruse (EL) 2017/625 nõuetega. Järelevalveametnikud oskavad küll hinnata, kui palju neil võiks ideaalolukorras mingi järelevalvetoiminguks aega kuluda, kuid nad ei saa ette näha kohapealset olukorda ning seda, millised võivad olla ettevõttes esinevad probleemid ja puudused. Iga ettevõtte on erinev, seega ei saa ülitäpselt ette näha kohapealset töömahtu ega võetavate proovide ja nendest tehtavate analüüside arvu. Kindlaksmääratud tasu puhul võib võetava järelevalvetasu määr osutada kõrgemaks kui tegelikult tehtud kulud, mis omakorda

võib ametlike kontrollide rahastamisel põhjustada konkurentsimoonutust. Määruse (EL) 2017/625 ühtlustatud sätete eesmärk on nimelt vältida ametlike kontrollide rahastamisel konkurentsimoonutusi, mis võivad sellel alal liikmesriikide vaheliste erinevuste tõttu tekkida. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 288 tulenevalt peavad liikmesriigid võtma kõik vajalikud üld- ja erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad EL-i õigusaktist, ja aitama kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele. Kulude täpse suuruse saab arvestada vaid kindla määraga tunnitasu alusel, sest ühe ja sama järelevalvetoimingu tegemise töömaht võib sõltuvalt ettevõttest olla väga erinev. Tunnitasu võimaldab järelevalveasutusel paindlikult arvestada ettevõtte suurust, liiki, riskiastet ja muid omadusi. Euroopa Komisjoni tervishoiu ja tarbijakaitse peadirektoraat on väljendanud seisukohta oma 08.12.2006. a kirjas nr SANCO/A2/SC/CG al D(2006) 121225 Justiitsministeeriumile, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 882/2004 sätteid, mis näevad ette tasu kogumise, tagavad, et tasu suurus tuleneb kantud kuludest (artikli 27 lõike 4 kohaselt) ning tasu kujunemine on läbipaistev (artikli 27 lõike 12 kohaselt). Samad põhimõtted on üle võetud ka määрусesse (EL) 2017/625. Siseriiklike tasusid erinevas vormis korjavad vähemalt 19 EL liikmesriiki. Järelevalvetasu võetakse tunnitasu näiteks Lätis (17,60 €/t, millele lisanduvad laboratoorsete analüüside kulud, ametniku majutus- ja sõidukulud), Soomes (50-70 €/t olenevalt regioonist), Rootsis, Itaalias, Taanis, Austrias, Slovakkias ja Suurbritannias. Riigivõimu omavoli ei ole tõenäoline, sest juhul, kui järelevalveametnik peaks järelevalvetasu arvestamisel panema kirja järelevalvetoimingute tegemisele tegelikult kulutatust suurema tundide arvu, või kui ettevõtja leiab, et järelevalveametnik on järelevalvet teostades olnud põhjendamatult aeglane või lihtsalt aega raisanud, on ettevõtjal võimalik tasu suurus vaidlustada.”.

Mõju olulisus: mõjutatud sihtrühma suurus on keskmine, sest kokku on toiduvaldkonnas Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve all ligikaudu 15 000 käitlejat. Nendest umbes 3300 on sööda käitlejad, keda SöS-i järelevalve tasustamise põhimõtted mõjutavad. Majanduslikku mõju söödavaldkonnas saab hinnata positiivseks, sest enamik ettevõtteid maksavad järelevalvetoimingute eest vähem kui varem kehtinud riigilõivu puhul.

Kuni 2020. aastani kaeti laborianalüüside kulu riigieelarvest. Alates 2020. aastast on arvestatud kõikide kulukomponentide puhul määruse (EL) 2017/625 artiklis 81 loetletud kulud tegelikus mahus. Ametliku kontrolli määruse põhimõtte kohaselt peaksid tasud katma pädeva asutuse poolt ametliku kontrolli tegemisega seotud kulud, sealhulgas üldkulud, kuid ei tohiks neid ületada. Üldkulud võivad hõlmata toetus- ja korralduskulusid, mis on vajalikud ametliku kontrolli kavandamiseks ja tegemiseks. Tunnitasu arvutamisel ei võeta arvesse hoonete kulu, mis on Riigi Kinnisvara AS-i bilansis ja riigieelarves eraldi real. Majanduskulude hulka arvatavate laboratoorsete analüüside kulud on tulenevalt oma eripärast võrreldes muude majanduskuludega suured ja moodustavad käitleja makstava tasu määrast arvestuslikult umbes 46–48%.

Kuni 2020. aastani maksis riik erakorraliselt laborikulu kinni, kuigi ka varem kehtinud määruse (EÜ) nr 882/2004 sõnastuse tõlgenduse kohaselt oleks võinud selle kohustuse panna käitlejatele. Määрусesse (EL) 2017/625 sätestatakse aga kulukomponendid täpsemalt.

Laboratoorsete analüüside tegemise kuluga seotud tunnitasu suuruse arvestamisel ei võeta arvesse riiklike seiretega seotud kulud. Riiklike toiduohutuse ja loomatervisega seotud seireprogrammide raames tehtavate tegevuste eest, nagu näiteks pestitsiidijääkide seire, toidu lisaainete seire ja veterinaarravimite jääkide seire, käitlejalt raha ei küsita ja nende tegemist rahastatakse jätkuvalt riiklikult. Riiklike seireprogrammide teave on leitav Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel aadressil [https://pta.agri.ee/jarelevalve-korraldus-ja-](https://pta.agri.ee/jarelevalve-korraldus-ja)

tulemused/järelevalve-tulemused. Muude, tavapäraste toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemiseks vajalikuks osutunud proovide analüüsimise eest maksab käitleja, kuid see kulu on arvestatud tunnitasu sisse. Toidu puhul on sellisteks analüüsideks enamasti näiteks mikrobioloogilised ja keemilised analüüsid.

Tegevuspõhise eelarvestamise käigus on kulukomponente võimalik arvestada valdkonnapõhiselt, seega saab ka järelevalvetasu suurust täpsemalt arvutada.

Mõju ulatus on väike, kuna puudub tarvidus teha muutustega kohanemiseks vajalikke tegevusi. Mõju avaldumise sagedus on väike, sest tunnitasu määrad kehtestatakse üks kord aastas. 2022. aastaks kehtestatavad tunnitasu määrad ei ole võrreldes 2021. aastaga muutunud. Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk puudub. Kuna määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi ja esitada selle aruannet.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu määrusena kehtestamine ei too kaasa lisakulutusi riigieelarve vahenditest.

Järelevalvetasu laekub Rahandusministeeriumi riigikassa kontsernikonto koosseisus olevale arvelduskontole. Viitenumbri alusel maksmise korral saab kontrollida laekumist Maaeluministeeriumi tulukontole ja seda on võimalik pädeva asutuse kuluarvestussüsteemis siduda tehtud kuluga. Eestis moodustavad järelevalvetasud alla 40% toidu-, sööda- ja veterinaarjärelevalve toimingute tegemise kogukuludest. See vastab määruse (EL) 2017/625 artiklis 82 sätestatud põhimõttele, mille kohaselt ei tohi kogutav tasu olla suurem kui pädeva asutuse tehtud kulud. Eeldatavalt laekub 2022. aastal tunnitasu kogutavat järelevalvetasu kokku umbes 1 miljon eurot.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2022. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine.

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile.

Eelnõu esitatakse e-posti teel arvamuse avaldamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile ning Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale ning Eesti Kaubandus-Tööstuskojale.